

BİR SENE İÇİNDE PASINLER'E BAĞLI KÖYLERDE
ERMENİLER TARAFINDAN YAPILAN SOYKIRIM

Pasinler kazası dahilinde ve yakın çevresindeki köylerde bir sene içinde Ermeniler tarafından yapılan soykırımda; yirmi dokuz köyün eşya ve hayvanlarının tamamen yağma ve tahrip edildiği, elli dört köyün kısmen tahrip, eşya ve hayvanlarının yağma, ahâlisinden kadın-çocuk ayırılmaksızın altı bin yedi yüz seksen yedi kişinin katledildiği, Çögender, Sos, Kivank, Timar ve Hasankale'de oturan iki bin beş yüz yerli ve yabancı nüfusun toplanarak Köprü köyü'nde baltalarla ve büyük bir kısmı da barakalara doldurularak makinalı tüfeklerle taranmak suretiyle öldürüldükleri; ailesi Ermeniler tarafından şehit edilip Erzurum'da barındırılan kadın ve çocukların bin beş yüz kişiden ibaret olduğu; ancak Erzurum Hilâl-i Ahmer'de, Cemiyet-i Hayriyye'de ve iş yurtlarında barındırılanların miktarının bilinemediği.

***Large Seale Massacres Perpetrated by Armenians
in the Villages of Pasinler During a Year.***

During the massacres perpetrated by the armenians in a year within the boundaries of the subdistrict of Pasinler; the whole goods and cattles of twenty nine villages had been pillaged and destroyed; fifty four villages had been partly destroyed, goods and cattles pillaged, six thousand seven hundred and eighty seven of their inhabitants women and children without distinction of sex and age killed, two thousand and five hundred persons natives and foreigners residing in Hasankale, Timar, Kivank, Sos and Çögender were gathered up and killed by axes; crammed into harracks and killed with machine-guns; the number of women and children whose families had been killed and now sheltered and lodged in Erzurum are one thousand and five hundred; the exact number of those taken care of by the Red Crescent and the Charitable Society at Erzurum is unknown.

3 S. 1339 (17. X. 1920)

Pasinler Kazâsı Kâ'im-i makâmlığı
Tahrîrât Kalemi
Umûmî: 429
Mahremdir

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Vilâyet-penâbîye

Atûfetlü efendim hazretleri

Şeref-mevrûd 13 Teşrin-i Evvel [1]336 târih ve altı yüz yetmiş dokuz numaralı şifre telgrafnâme-i vilâyet-penâhîleri arıza-i cevâbiyesidir.

Mâdde 1- Pasinler kazâsı dâhil-i hudûd ve hâricinde bir sene zarfında Ermeniler tarafından tahrib ve ihrâk ve yağma edilen İslâm köyleri ber-vech-i zîrdir. Haran, Teknecik, Çavuş, Çamlıca, Ağbaba, Ahalik-i ulyâ ve süflâ, Ağullu,

Bayrokumu, Bulamac(?), Bayrakdar, Pazacur, Çakmak-ı süflâ, Hanahmed, Çorumlar, Zorva, Sekman, Söğüdlü-yi süflâ, Sıçankal'a-i süflâ, Tavnuz [Tavuns], Karbil [Kazbil], Karabıyık, Karaçuka, Kızlarkal'a-i ulyâ ve süflâ, Kızılca, Yeniköy, Miyadin, Karaayvad [Karaivad] karyeleri eşyâ-yı beytiyyesiyle hayvânâtı kâmilen yağma edilerek iskâna gayr-ı sâlih bir sûrette tahrîb edildiği.

Mâdde 2- Ahâlîsi katli'âma uğrayan İslâm köylerinin esâmîsi ber-vech-i zîrdir. Hacihalil, Komator, Mağaracık, Velibaba, Tuti, Karapınar, Cirason, Arpaçayırı, Porik, Karakilise, Danışmen[d], Pîrali, Akkiran, Alicekrek, Hasankal'a, Surbehan, Hertev, Gülli[çimen], Ağzehir, Bulkâsım, Ketvan, Yağan, Bâdicivan, Tımar, Serçeboğazı, Pusidere, Ezirmik, Porsuh, Hins, Toy-ı sağır, Toy-ı kebîr, Aha, Kurnuc, Pertek, Haykürt, Sos, Yıkılkan [Yıkılğan], Çöğender, Topalak, Gerdekkaya, Müceldi, Alvar, Turtan, Ortuzu, Harçlı, Kepenek, Hanege, Emrekom, Yüzviran, Kırık, İğribiğir, Kaynarca, Eğritaş [Eğertaş], Mollaahmed karyeleri kısmen harâb, eşyâ ve hayvânâtı yağma, ahâlîsinin gerek kadın ve gerekse erkek ve çocuk olmak üzere "6787" nüfusun hâne ve karyeleri derûnunda sûret-i fecî'ada katledildiği gibi Çöğender, Sos, Kivank, Tımar ve Hasankal'a'da meskûn "2500" yerli ve yabancı nüfusun ayrıca toplatdırılarak Köprü köyünde baltalarla telef edilmiş ve bundan ancak yirmi nüfûs hayâtını kurtarabilmişdir. Bunlardan bir kısmı baltalarla itlâf edilmişse de iki bini mütecâviz Hasankal'alı ve civâr köylü halk Ermeniler tarafından Köprü köyünde devrilmiş treni kaldırmak bahanesiyle Hasankal'a'da toplatdırılarak Köprü köyüne sevk ve barakalara tıklıdıktan sonra makineli tüfeng ve tüfeng ateşleriyle baraka dâhilinde itlâf edilmişlerdir.

Dayım Telgraf Muhâbere Me'mûru Hasankal'alı Yüzbaşı Hakkı Ağzâde Rızâ Efendî de bunlar miyânında vefât etmiştir. Bunların içinden her nasılsa sağ kalarak bil'-âhire kurtulan Hasankal'alı berber Muhlis Usta ve diğer üç kişi el-yevm ber-hayât şâhidlerdir.

Yüzbaşı Hasankal'alı

İmzâ

Mâdde 3- Âilesi Ermeniler tarafından şehîd edilüp tarafımızdan toplatdırılarak merkez-i kazâda i'âşe etdirilen kadın ve çocukların mikdârı bin beş yüz nüfûsdan ibâretidir.

Mâdde 4- Ayn-ı sûretle mezâlîme uğramış âilelere mensûb kadın ve çocuklar mevcûd olup Erzurum Hilâl-i Ahmer Cem'ıyyet-i Hayriyye ve iş yurdlarında iskân ve i'âşe edilmekte iseler de mikdârı ma'lûm olmayarak mezkûr mü'esseselere alınıp sâ'ir sûretle i'âşe edilen Rûm ve Ermeni kadınları bulunmadığı arz olunur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehül'-emrindir.

Fî 17 Teşrîn-i Evvel sene [1]336

Kâ'im-i makâm

İmza

BOA. HR. SYS. 2878/50